

**Śląscy Nobliści:
Paul Ehrlich,
Gerhart Hauptmann,
Maria Goeppert-Mayer**

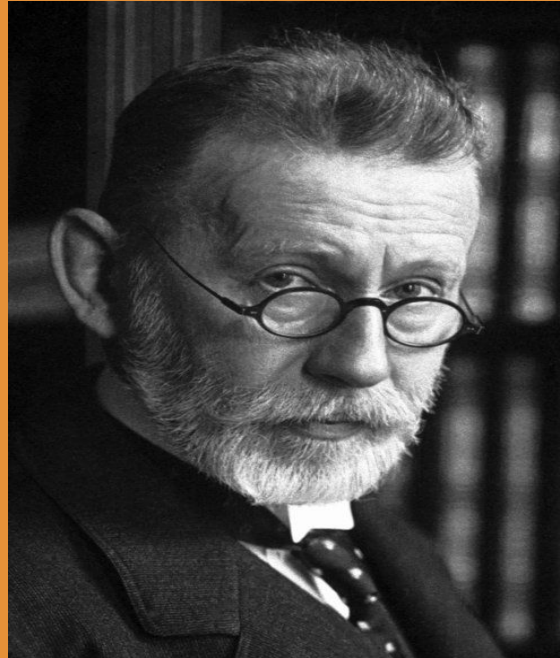
Paul Ehrlich

- urodził się 14 marca 1854 w Strzelinie,
- zmarł 20 sierpnia 1915 w Bad Homburg
- niemiecki chemik i bakteriolog
- urodził się w żydowskiej rodzinie jako drugie dziecko
- jego ojciec był producentem napojów alkoholowych i agentem loteryjnym w Strzelinie na Dolnym Śląsku
- Ehrlich studiował medycynę na Uniwersytecie Wrocławskim i Uniwersytecie w Strasburgu od 1872 roku z krótkim pobytem na Uniwersytecie we Fryburgu Bryzgowijskim
- uzyskał tytuł doktora medycyny przedstawiając rozprawę dotyczącą teorii i praktyki wykorzystania barwników anilinowych do barwienia tkanek zwierzęcych na Uniwersytecie w Lipsku

- po ukończeniu studiów pracował jako asystent i starszy lekarz pod kierunkiem Friedricha Theodora von Frerichsa – twórcy eksperymentalnej medycyny klinicznej – w szpitalu Charité w Berlinie.
- w 1882 otrzymał tytuł profesora.
- kontynuując badania nad barwieniem tkanek, wyodrębnił komórki zasadochłonne, kwasochłonne i obojętnochłonne.
- jego badania nad składnikami krwi stały się podstawą hematologii.
- rozwinął także technikę wykrywania prątków gruźlicy, odkrytych w tym czasie przez Roberta Kocha
- Ehrlich odkrył działanie błękitu metylenowego w leczeniu chorób nerwowych.
- badał reakcje chemiczne zachodzące w moczu osób chorych na dur brzuszny, testując leki eliminujące lub zmniejszające chorobę.

- 1885 opublikował pracę *Das Sauerstoff-Bedürfniss des Organismus*, w której sformułował tezę, że zużycie tlenu jest zależne od rodzaju tkanki oraz że jest to miernik intensywności procesów życiowych komórek
- 1890 został mianowany adiunktem na Uniwersytecie Humboldtów.
- opracował m.in. tzw. teorię łańcuchów bocznych, opisującą sposób, w jaki powstają przeciwciała i jak reagują one z innymi substancjami
- Ehrlich został również powołany do „Tajnej Rady Lekarskiej”
- 1904 roku Ehrlich otrzymał pełną honorową profesurę w Getyndze
- został wybrany do Narodowej Akademii Nauk Stanów Zjednoczonych
- 1908 roku jego praca immunologiczna została uhonorowana Nagrodą Nobla.
- 1909 opracował lek „(Ehrlich-Hata) 606” (oficjalnie nazywany „Salwarsan” od listopada 1910 roku) przeciwko kiłom, a tym samym pierwszy lek chemioterapeutyczny.

Paul Ehrlich - Nagroda Nobla w dziedzinie fizjologii i medycyny 1908 r.

Gerhart Hauptmann

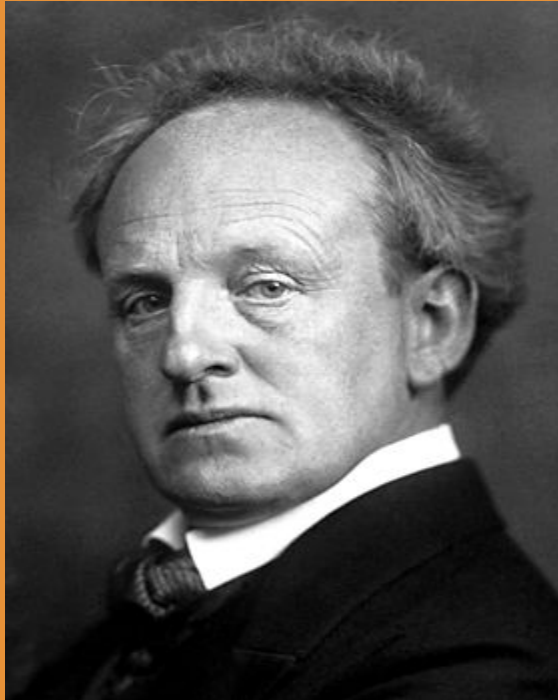
- ur. 15 listopada 1862 w Bad Salzbrunn (Szczawno-Zdrój)
- zm. 6 czerwca 1946 w Jagniątkowie
- niemiecki dramaturg i powieściopisarz
- przerwał studiach w zakresie rzeźbiarstwa i zwrócił się ku literaturze
- po I wojnie światowej Hauptmann dał się poznać jako zwolennik nowego ustroju republikańskiego, jednak po dojściu do władzy nazistów w 1933 nie zdobył się na słowa krytyki i wycofał się z życia publicznego.
- jego nazwisko figurowało na Gottbegnadeten-Liste (Lista obdarzonych łaską Bożą w III Rzeszy) wśród Niezastąpionych.

Twórczość

- w swej twórczości często przedstawiał środowiska nizin, biedę, wyzysk i niesprawiedliwość społeczną. Obnażał ponadto upadek moralny mieszczańskiej klasy średniej.
- był mistrzem charakteryzacji przy pomocy subtelnych środków. W późniejszej twórczości poszukiwał nowego stylu, wynikiem czego była eklektyczna mieszanka środków naturalistycznych z motywami baśniowymi
- najważniejszym dziełem Hauptmanna jest sztuka Die Weber (Tkacze) z 1892, opisująca powstanie tkaczy śląskich w 1844
- z późniejszych dramatów naturalistycznych do najlepszych należą: Fuhrmann Henschel (1898), Michael Kramer (1900), Rose Berndt (1903.), Die Ratten (1911)
- w czasie wojny napisał antytotalitarny dramat Magnus Garbe (1942), rozgrywający się w czasach działania inkwizycji.
- opowiadania: Der Apostel (1892), Bahnwärter Thiel (1899), Der Ketzer von Soana (1918)

Gerhart Hauptmann

Literacka Nagroda Nobla 1912 r.

Maria Goeppert - Mayer

- ur. 28 czerwca 1906 w Katowicach,
- zm. 20 lutego 1972 w San Diego, Kalifornia
- amerykańska fizyczka pochodzenia niemieckiego
- pochodziła z zasłużonej dla Śląska rodziny uczonych.
- Ojciec, lekarz i profesor pediatrii Friedrich Göppert, przyczynił się do zwalczania epidemii zapalenia opon mózgowych w Katowicach w 1905 i odkrył nowatorską metodę walki z tą chorobą,
- 1910 przeniosła się z rodzicami do Getyngi, gdzie jej ojciec otrzymał odpowiednik dzisiejszej habilitacji oraz stanowisko profesora na Uniwersytecie w Getyndze.
- najpierw chciała zostać matematyczką, jednak po trzech latach zmieniła kierunek na fizykę.

- 1930 zdobyła doktorat z fizyki kwantowej
- 1930 wyjechała do Stanów Zjednoczonych
- w czasie II wojny światowej brała udział w pracy nad bombą atomową w ramach Projektu Manhattan
- od 1946 była profesorem w Institute of Nuclear Studies przy University of Chicago
- od 1960 była profesorem Uniwersytetu Kalifornijskiego w La Jolla, San Diego
- zajmowała się m.in. pomocą dla śląskich uchodźców w Stanach Zjednoczonych
- po II wojnie światowej oraz wspierała organizację Górnoślązaków w Pensylwanii
- zajmowała się przede wszystkim teorią jądra atomowego
- opracowała model powłokowy jądra atomu

Maria Goeppert - Mayer

Nagroda Nobla w dziedzinie fizyki 1963 r.

Zdjęcia:

- slajd 5: Archiwum Fundacji Nagrody Nobla
- slajd 8: autor nieznany
- slajd 11: Archiwum Fundacji Nagrody Nobla

Bibliografia:

- Mechnikov I: Paul Ehrlich Biographical
- Woźniak J: “ Profesor z cygarem - Paul Ehrlich”, Świat lekarza.pl (2013)
- Schlenther P: Gerhart Hauptmann. Leben und Werke. Fischer, Berlin 1897.
- Daiber H: Gerhart Hauptmann oder Der letzte Klassiker. Molden, Wien 1971.
- Hans-Egon Hass H.E.: Hauptmann, Gerhart Johann Robert w Neue Deutsche Biographie (NDB). Tom 8, Duncker & Humblot, Berlin 1969, ISBN 3-428-00189-3, s. 103–107 (online).
- von Bonin W., Erich Bagge, Robert Herrlinger: Laureaci nagrody Nobla. Chemia, fizyka, medycyna. Warszawa: 1969.
- Tarnowska B.(red.): Nagrody Nobla, Leksykon PWN. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001. ISBN 83-01-13393-7.
- Greiner P.: Nobliści z Górnego Śląska. Wrocław: Wydawnictwo Rzeki, 1999. ISBN 83-911532-1-5.